

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÔ THỊ THANH NGÀ

**THẾ GIỚI NGHỆ THUẬT
TRONG VĂN XUÔI VĨ QUẢNG**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÔ THỊ THANH NGÀ

**THẾ GIỚI NGHỆ THUẬT
TRONG VĂN XUÔI VĨ QUẢNG**

Chuyên ngành: *Văn học Việt Nam*

Mã số: 60 22 01 21

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn nghiên cứu khoa học: T.S MAI THỊ NHUNG

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng đề tài: “*Thế giới nghệ thuật trong văn xuôi Võ Quảng*” là công trình nghiên cứu của riêng tôi và được sự hướng dẫn khoa học của TS. Mai Thị Nhung. Các nội dung nghiên cứu, kết quả trong luận văn này là trung thực và chưa từng được công bố dưới bất kỳ hình thức nào. Nếu phát hiện có bất kỳ sự gian lận nào tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về nội dung luận văn của mình.

Mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2016

Tác giả luận văn

Lô Thị Thanh Nga

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS. Mai Thị Nhung, người đã tận tình hướng dẫn tôi trong suốt quá trình nghiên cứu để hoàn thành luận văn này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới các thầy cô giáo khoa Ngữ văn trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên và các nhà Khoa học, đã giảng dạy và giúp đỡ tôi hoàn thành khóa học.

Cuối cùng tôi xin chân trọng cảm ơn gia đình và bạn bè đã động viên giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2016

Tác giả luận văn

Lô Thị Thanh Nga

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	7
4. Mục đích nghiên cứu	7
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	8
6. Phương pháp nghiên cứu	8
7. Đóng góp mới của luận văn:.....	8
8. Cấu trúc của luận văn	9
PHẦN NỘI DUNG	10
Chương 1. NHÀ VĂN VÕ QUẢNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN	
LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI	10
1.1. Vài nét về tác giả Võ Quảng.....	10
1.1.1. Con người và sự nghiệp sáng tác thơ, văn.....	10
1.1.2. Nhà văn Võ Quảng trong quá trình phát triển của văn học thiếu nhi Việt Nam.....	13
1.2. Những vấn đề lý luận.....	17
1.2.1. Khái niệm thế giới nghệ thuật	17
1.2.2. Khái niệm thế giới nhân vật	19
1.2.3. Khái niệm không gian nghệ thuật.....	22
1.2.4. Khái niệm thời gian nghệ thuật	25
Tiểu kết chương 1	29
Chương 2. THẾ GIỚI NHÂN VẬT TRONG VĂN XUÔI VÕ QUẢNG	30

2.1. Đặc điểm thế giới nhân vật.....	30
2.1.1. Nhân vật hồn nhiên, giàu nghĩa tình, nhân hậu	30
2.1.2. Nhân vật gắn bó thiết tha với quê hương đất nước, với cách mạng.....	38
2.2. Nghệ thuật xây dựng nhân vật.....	46
2.2.1. Xây dựng nhân vật qua miêu tả ngoại hình và hành động	46
2.2.2. Nghệ thuật miêu tả nội tâm nhân vật.....	56
2.2.3. Đặt nhân vật vào những sự kiện	59
Tiểu kết chương 2	60
Chương 3. KHÔNG GIAN NGHỆ THUẬT VÀ THỜI GIAN NGHỆ THUẬT TRONG VĂN XUÔI VÕ QUẢNG	66
3.1. Không gian nghệ thuật trong văn xuôi Võ Quảng.....	66
3.1.1. Không gian thiên nhiên	66
3.1.2. Không gian xã hội.....	72
3.2. Thời gian nghệ thuật trong văn xuôi võ quảng.....	80
3.2.1. Thời gian sự kiện	81
3.2.2 Thời gian sinh hoạt	85
3.2.3. Thời gian tâm lý.....	89
Tiểu kết chương 3	94
KẾT LUẬN	96
TÀI LIỆU THAM KHẢO	100

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Thiếu nhi chính là những mầm xanh của đất nước. Vì vậy, đây là đối tượng cần được chăm sóc, yêu thương và bảo vệ. Văn học viết về thiếu nhi, hay viết cho thiếu nhi là một mảng văn học quan trọng giúp cho các em có sự hình thành và phát triển nhân cách và các nhà văn đã hết sức chú ý đến đối tượng này. Văn học thiếu nhi được đánh giá là một bộ phận văn học quan trọng, tuy nhiên các nhà văn cũng rất khó khăn khi viết để chạm được đến trái tim các em khiến các em thích thú và ghi nhớ.

Bằng tình cảm yêu thương và với nhu cầu sống lại một tuổi thơ hồn nhiên trong sáng mà ai cũng từng trải qua, sáng tác viết cho thiếu nhi đã trở thành nguồn cảm hứng dồi dào của nhiều tác giả. Có những tác phẩm viết cho thiếu nhi được các em nhỏ yêu thích như: *Đế mèn phiêu lưu ký* của nhà văn Tô Hoài, *Cha và con* của nhà văn Hồ Phương, *Cái tết của mèo con* của nhà văn Nguyễn Thi,... *Vừa nhắm mắt vừa mở cửa sổ* của Nguyễn Ngọc Thuận, *Bí mật giữa tôi và thần lằn đen* của Lý Lan, *Cho tôi xin một vé đi tuổi thơ* của Nguyễn Nhật Ánh,... Xác định nguồn cảm hứng và đề tài thiếu nhi chính là tiền đề để các nhà văn phát triển các sáng tác viết về thiếu nhi của mình.

1.2. Cùng viết về đề tài thiếu nhi nhưng mỗi nhà văn lại có những cách thể hiện khác nhau với màu sắc, truyền tải thông điệp khác nhau mang đậm phong cách riêng. Có thể nhắc tới Nguyên Hồng với lối văn truyền cảm, thiết tha, yêu thương cảm thông với số phận con người qua những tác phẩm: *Giọt máu, Mợ Du, Những giọt sữa, Con chó vàng...*; Ma Văn Kháng với những trang viết có khám phá mới về tâm lí trẻ em như: *Ông Pôn và chú hổ con, Khu vườn tuổi thơ, Kiểm - chú bé - con người, Ông nội cổ già và quê mùa, Bà ngồi ở góc nhà...*; Tô Hoài thể hiện phong cách đặc sắc qua lối viết giàu tính tạo hình đem lại nhiều bài học bổ ích cho các em như truyện *Đế mèn phiêu lưu kí*. Bên cạnh

đó, không thể không nhắc đến một trong những tên tuổi đã dành trọn vẹn sự nghiệp văn chương của mình cho thiếu nhi là nhà văn Võ Quảng. Gần 50 năm viết cho thiếu nhi ở cả hai thể loại thơ và văn, ông đều rất thành công, đều thể hiện được tình yêu thương sâu sắc với các em thiếu nhi. Ông đã từng nói: “*Thơ có nhiệm vụ phải ghi sâu vào tâm hồn các em tất cả bức tranh đậm đà của đất nước, từ những sự kiện to lớn nhất, cho đến những việc nhỏ nhất, bóng dáng một cánh cò bay, hình ảnh sóng lúa rợp rờn, cây đa, bến nước, tất cả vẻ đẹp của núi sông, đó là lớp phù sa mờ màng, trên đó mọc lên xanh tươi tình yêu Tổ quốc*” [15]. Có thể thấy những trang viết của Võ Quảng luôn tươi mới, sống động. Ông được biết đến với những tuyển tập viết cho thiếu nhi đặc sắc như: *Nắng sớm* (thơ, 1965), *Anh Đom đóm* (thơ, 1970), *Quê nội* (truyện, 1973), *Tặng sáng* (truyện, 1978),..., trong bài “*Nhà văn, nhà thơ trọn đời dành cho văn học thiếu nhi - Võ Quảng*” đã đúc kết rằng: “*Một quyển sách gọi là hay, gọi là tốt cho thiếu nhi phải đồng thời với thiếu nhi, người lớn cũng thấy tốt, thấy hay*” [15].

1.3. Với tình yêu quê hương, yêu con người và bằng vốn sống, sự hiểu biết của mình, nhà văn Võ Quảng đã tập trung tâm huyết viết để hướng tới các em thiếu nhi qua những vần thơ ngộ nghĩnh hay những câu chuyện đồng thoại hồn nhiên lý thú. Lâu nay đã có nhiều người nghiên cứu thơ văn Võ Quảng, nên luận văn khai thác mảng văn xuôi Võ Quảng với những tập truyện được nhiều người yêu thích: *Quê nội*, *Tặng sáng* và *Truyện đồng thoại*, để thêm phần làm rõ hơn về sáng tác của tác giả. Nhìn từ góc độ thi pháp học, chúng tôi chọn đề tài luận văn: “*Thế giới nghệ thuật trong văn xuôi Võ Quảng*”. Mong rằng đề tài có thể góp thêm tiếng nói khẳng định những thành công của tác giả về văn xuôi viết cho thiếu nhi. Bên cạnh đó luận văn có thể là tài liệu tham khảo khi nghiên cứu và học tập thơ văn Võ Quảng nói riêng, văn học Việt Nam nói chung trong nhà trường.

2. Lịch sử vấn đề

Với thời gian dài cầm bút dành nguồn cảm hứng sáng tác cho thiếu nhi, nhà văn Võ Quảng được nhiều độc giả yêu mến, bạn bè đồng nghiệp cùng giới phê bình nghiên cứu quan tâm. Từ lòng yêu mến, kính trọng nhà văn, những tác phẩm đã khơi nguồn hứng thú sáng tạo cho nhiều nhà nghiên cứu thể hiện qua những bài phê bình, các công trình khoa học.

Trong cuốn *Bàn về văn học thiếu nhi* của nhà xuất bản Kim Đồng, ở phần II: *Tác phẩm về Võ Quảng* đã có rất nhiều nhận định của các nhà nghiên cứu, phê bình dành cho tác giả và tác phẩm, có thể nhắc đến như:

Với Đoàn Giỏi trong *“Tác phẩm và con người Võ Quảng”* khi tiếp xúc với truyện của Võ Quảng thời gian tuổi thơ như được sống lại: *“Đọc truyện anh Võ Quảng viết cho các em, tôi có cảm tưởng như mình trẻ lại - lùi về những ngày thơ ấu - với tất cả rung động bồn chồn... ở mọi niềm vui cũng như nỗi buồn của số phận từng nhân vật từ người lớn cho đến trẻ thơ”*. [33, tr.112]

Nhà văn Vũ Tú Nam thể hiện sự ấn tượng với Võ Quảng qua bài viết *“Tài năng miêu tả của Võ Quảng”*: *“Tám lòng Võ Quảng nặng tình nghĩa với cái “Quê nội” ấy, với con sông quê hương ấy, đã giúp anh miêu tả thiên nhiên và con người không phải chỉ bằng chữ nghĩa, mà bằng cả trái tim, bằng kỉ niệm bồi hồi và nỗi nhớ.”*; *“Văn miêu tả của anh gọn, động, rất gần với thơ”* [33, tr.121]. Đúng là tài năng miêu tả của Võ Quảng đã chạm tới trái tim người đọc, khiến những trang văn của ông chạm vào bao kỷ niệm tuổi thơ của mỗi người.

Giáo sư Phong Lê có bài viết *“Vào thế giới thu nhỏ trong Quê nội và Tảng sáng của Võ Quảng”*, ông nhận ra *“Một giọng điệu trầm buồn, và đôi khi như có gì hiu hắt nữa, cứ bám riết, và hằn in lên nửa cuộc đời của số không ít nhân vật trong truyện, nơi phía bên kia bóng tối chế độ cũ, mà bản lẻ là Cách mạng tháng Tám 1945. Và từ đó mà toả rộng ra và loang dần ra một niềm vui,*

một băng khuâng, và đôi khi như rạo rức của một cuộc đời đã diễn ra từ mùa thu năm ấy”[33, tr.169].

Trên các báo tạp chí, các nhà nghiên cứu phê bình cũng đã đăng một số bài viết đáng chú ý:

Thanh Quế trong bài “Nhà văn Võ Quảng - Ông già nhân hậu viết cho thiếu nhi” đã nhận định rất thâm thúy về cả tác phẩm thơ và văn Võ Quảng: “*Thơ Võ Quảng mang đến cho các em những rung cảm tinh tế, nhẹ nhàng trước khung cảnh quen thuộc mà các em đang sống. Qua thế giới thắm tươi và sinh động của cỏ cây hoa lá, những con vật bé nhỏ, Võ Quảng dạy cho các em cách quan sát và khám phá những cái rất độc đáo, rất riêng biệt trong sinh hoạt hàng ngày, từ đó làm nảy sinh lòng tin yêu cuộc sống cho lứa tuổi thơ.*” “*Ở văn xuôi, truyện của Võ Quảng viết cho nhiều lứa tuổi. Với lứa tuổi nhi đồng, ông viết truyện đồng thoại như "Cái mai", "Bài học tốt", "Những chiếc áo ấm". Nhưng có lẽ phần phong phú nhất cũng là tâm huyết nhất là những truyện ông viết cho lứa tuổi thiếu niên. Có lẽ lứa tuổi sắp bước vào đời này có nhiều ước mơ, hoài bão, tác giả muốn trang bị cho các em hành trang đầy đủ hơn, muốn tâm sự với các em nhiều hơn.*”[37].

Thu Hà theo báo điện tử Đà Nẵng trong bài “Nhà văn Võ Quảng: Trọn đời dành cho văn học thiếu nhi” cũng có ấn tượng sâu sắc với tác phẩm tiêu biểu của nhà văn Võ Quảng là “*Quê nội*” qua nhân vật Cục và Cù Lao: “*Dường như trong hình ảnh của Cục và Cù Lao, người đọc như tìm được tất cả những gì sống động, hồn nhiên nhất của tuổi thơ. Mỗi người có một tuổi thơ khác nhau, nhưng chắc hẳn ai cũng có ít nhiều cái ngộ nghĩnh, cái tinh nghịch, cái khôn ranh vụng dại một thời ấy nhưng đều có chung một mong muốn là làm được nhiều việc tốt, muốn được khẳng định về nhân cách, muốn nhanh chóng trở thành người lớn, được giao những việc quan trọng... Ở Cục và Cù Lao, Võ*